

Foto: David Nef, MAFRA

Když princ dospěje, stane se z něj král. Nebo principál. **JANA HRUŠÍNSKÉHO** potkalo obojí: v pohádkách je králem, v reálném životě principálem vlastního divadla. Jako král se objeví ve štědrovečerní pohádce, jako principál stojí za nedávným uvedením původní české hry *Komedianti*, k jejímuž vzniku byl inspirací jeho vlastní rod. Tento rozhovor však zdaleka není jen o tom...

Nutili mě, abych se zřekl otce

FILIP ŠAIVER

Vánoce odstartují v rodině Jana Hrušínského na Štědrý den v 10 hodin dopoledne. V ten moment zazvoní u jeho domu spolužák z herecké konzervatoře Vlastimil Zavřel, po něm se na snídani u Hrušínských sejde asi 15 lidí. „Tahle tradice trvá už zhruba čtyřicet let a někteří lidé nevynechali ani jednou,“ těší se principál Divadla Na Jezerce a pokračovatel slavného hereckého rodu.

Právě s tímto rodem souvisí, že si Jan Hrušínský nadělil předčasný dárek: ve čtvrtek 12. prosince měla v jeho divadle premiéru nová hra *Komedianti*, jakási pocta kočovným divadelním společnostem, pro niž byli Hrušínského předci inspirací. Nová bude jako každým rokem i televizní štědrovečerní pohádka *Duch nad zlato*, v níž Jan Hrušínský hraje vladaře. Někdejší představitel mladíka z *Dívky na koštěti* či prince ze snímku *Jak se budí princezny* komentuje svou roli v čerstvé pohádce s úsměvem: „Pohádka mi přijde zábavná a zábavné mi přijde i to, že jsem se od princů posunul ke králům.“

Není to ale i frustrující? Člověk si uvědomí, že zrovna nemládne. Štědrovečerní pohádka se podle mého povedla. Má v sobě humor, bez kterého by to na světě možná nebylo k přežití, má dobré herecké obsazení, čímž myslím Jiřinu Bohdalovou, Viktora Preisse, Verunku Kubařovou, Radka Holuba, Mirka Vladyku a celou řadu dalších. Má také velmi dobrý scénář, točila se v realu a filmovými prostředky, takže by snesla projekce v kinech. Jsem zvědavý, zda přežije další generace,

Ve chvíli, kdy divadlo děláte jen pro takzvané umění nebo abyste uspokojil vlastní ego, jdete slepou cestou.

stejně jako se po pětadvaceti letech stále v životě setkávám s *Dívkou na koštěti* nebo s *Jak se budí princezny*. Dokonce jsme si jednou v Rakousku pustili televizi a tam šla *Dívka na koštěti*. Nechtěl jsem na sebe koukat, tak jsem to přepnul jinam a tam dávali *Jak se budí princezny*. Takže mě tyto pohádky pořád prováží a ano, byl jsem v nich mladší. Ale že by mě to frustrovalo? Ne, jsem spokojen s tím, jak je to teď.

A jak jste spokojen s premiérou *Komediantů*?

Všechno, co bylo v textu, jsme řekli správně, neupadli jsme a lidé nám tleskali. Mám hlavně hroznou radost, že jsme přivedli na svět původní českou hru. Před Arnoštem Goldflamem, který ji napsal a zrežisoval, jsem zmínil historii našeho rodu, čehož se Arnošt chopil a dramaticky ji zpracoval.

Do jaké míry tedy vychází hra z autentických osudů vašeho rodu?

Z těch osudů jsou v ní jen střípky. Rozhodně to není autobiografie naší rodiny.

Ty střípky mě zajímají.

Je tam třeba situace, v níž hraje

moje dcera Kristýnka o *Pukovi ze Snu noci svatojánské*. V téhle roli je na poslední fotografii zachycena sestra mé babičky Marie Červíčkové, která hrála *Puka* a za čtrnáct dní dostala španělskou chřipku a jako mladá a údajně velmi talentovaná herečka zemřela. Znam korespondenci Marie Červíčkové a část z ní je použita v dialogu, který Kristýnka říká. Moje manželka Miluše, jež je mou ženou i v *Komediantech*, se zase jmenuje Hermína, tedy jako moje babička, která je ostatně s dědečkem i na plakátu k představení. Ve hře je též pár věcí pro naše potěšení. V jednu chvíli tam říkám, že příště hrajeme v Plané nad Lužnicí a právě tam se seznámili mí rodiče, měli tam později chatu a já tam trávil dětství.

Přepadá vás nostalgie, když na osudy rodiny ve hře narazíte?

Ne. Samozřejmě mě těší, že tuto hru můžeme dělat, a občas myslím na to, že by z ní asi měli dědeček s babičkou radost, kdyby ji viděli. Ale vážně to není o naší rodině – jde o pohled na způsob života divadelních kočovných společností kolem dvacátých let minulého století. A ten život se zase tak moc od toho našeho neliší. Aspoň co se týká vnímání divadla.

V čem se neliší?

Stejně jako mí předchůdci i já si myslím, že divadlo má přinášet určitou radost. Poznání samozřejmě taky, ale radost především. Nedávno byl u nás v hledišti Vladimír Pucholt a o přestávce za námi přišel s tím, že jako lékař děkuje za to, jak se diváci smějí a baví. Jak to tak pozorují, říká pan Pucholt, převládá v Čechách v současnosti pocit, že deprese je vrcholná forma umění. Chci ale zdůraznit, pokračoval, že deprese je

velmi těžká a mnohdy nevyléčitelná nemoc a vy jste naopak dneska tím smíchem pomohli mnoha lidem od problémů.

To se muselo příjemně poslouchat.

Vladimír Pucholt se tím přesně těšil do mého přesvědčení, že divadlo je dobrá a užitečná věc pro lidi a ve chvíli, kdy ho děláte jen pro takzvané umění nebo abyste uspokojil vlastní ego, jdete slepou cestou. Nejspíš pýcha vede někoho k pocitu, že může s diváky nakládat tak, že mají chuť si pustit plyn, když se vrátí z divadla domů, pokud tedy do takového divadla vůbec přijdou. Před časem jsem byl v jiném divadle na inscenaci klasického textu, která ovšem s klasikem neměla nic společného. Byla to velká schizofrenická show a v divadle pro třináct set lidí jich sedělo odhadem pětadesát a někteří z nich ještě o přestávce společně se mnou odešli. Říkám si, že lidé, co tohle režirovali nebo schválili, by měli aspoň týden divadlo platit. Ručím vám potom za to, že v té chvíli by začali dělat divadlo pro diváky, a ne pro sebe. O to se snažíme Na Jezerce a myslím, že je to tak správně.

A když vám někdo vmete, že se podbízíte?

Pozor, Divadlo Na Jezerce nedělá podbízivou zábavu. Osm let jsme před naprosto vyprodaným sálem hráli Havlíčkovy *Petrolejové lampy*, těžkou tragédií. Ale vždy dbám na to, aby byl i takový text inscenován poutavě, aby diváky zasáhl, ale nenudil a nedeprimoval. Hrajeme např. Puigha, Schmitta, Marbera či McCaffertyho. A taky Shakespeara a Gogola. Domnívám se, že nejde o laciné autory. Na Jezerku chodí lidé všech možných generací i stup-

Jan Hrušínský

POVOLÁNÍ: herec
a divadelní principál
DATUM NAROZENÍ: 9. 6. 1955
MÍSTO NAROZENÍ: Praha
ZNAMENÍ: Blíženci

Jeden z významných členů herecké dynastie, jejímž zakladatelem se v polovině 19. století stal Ondřej Červíček, prapradědeček současného divadelního principála. Otcem Jana je Rudolf Hrušínský starší, jeden z nejlepších českých herců vůbec. Herci jsou i bratr Rudolf, manželka Miluše Šplechtová a dcera Kristýna. Mezi nejvýraznější filmové role Jana Hrušínského patří ta v Dívce na koštěti, v Lásce mezi kapkami deště nebo v Ceremoniáři. V roce 2004 založil Divadlo Na Jezerce, které patří k nejnavštěvovanějším v Praze.

ňů vzdělání a na jevišti stojí herci, kteří touží hrát před plným hledištěm.

Přesto je vám podbízivost předhazována.

Velmi často. Dokonce jsem se od Magistrátu hlavního města Prahy vedeného pravicovými politiky dozvěděl, že Divadlo Na Jezerce nemá nárok na grantovou podporu, protože je úspěšné a může se podporovat samo. To vede k otázce, zda magistrát podporuje jen neúspěšná divadla.

Být jen hercem, a ne divadelním principálem, tyhle otázky byste si pokládát nemusel, že?

Když jsem jako principál začínal, dohrával jsem ještě coby herec na jiných pražských scénách. Musím říct, že jsem si tam chodil odpočinout od starostí z Jezerky. Dřív jsem si přitom myslel, že být hercem je těžký úděl. Jako principál poznávám, co je to opravdový tlak a zodpovědnost. Stačí, aby praskla žárovka nebo se někdo z účinkujících opozdil vinou dopravní kalamity... Všechno pak padá na vás.

Říkal jste si někdy, zda to máte vůbec zapotřebí?

Mnohokrát a mnohokrát si to ještě říkat budu. Na druhou stranu, takhle je to přece i s demokracií, se svobodou: je to strašně těžké, ale na světě nic lepšího není. Plně si užívám, že mohu realizovat svůj vztah k divadlu, že mohu realizovat i to, co mě učil táta – že divadlo se musí hrát v první řadě pro diváky, jinak nemá smysl. A to mohu dělat jen díky svobodě, které si přitom tak málo vážíme a zanedbáváme ji.

Jak ji zanedbáváme?

Vždyť se podívejte, jak strašně špatný příklad nám dávají politici. Probí-

hají krádeže za bílého dne a mám dokonce pocit, že některé zákony jsou upraveny tak, aby se mohlo legálně krást. Právo bylo absolutně odděleno od morálky.

Co s tím?

Nedat se. Mluvit o tom, psát, nenechat se okrádat, být poctivý a dělat dobře svou práci.

A jít do politiky? Byl v ní například váš kolega Tomáš Töpfer a koneckonců i váš otec si po revoluci v devětaosmdesátém prožil epizodu v parlamentu.

Táta tam byl hrozně nešťastný. Nechal kvůli tomu na dva roky své profese a nedělal to, co uměl nejlíp a co miloval. Pro mě je tátův příklad varováním. Nemohl bych jít do politiky a být zároveň ředitelem divadla. Jen bych tím přispíval k tomu, co se tady děje.

Čím?

Mohl bych lidem nalhávat, že budu mnohem užitečnější na dvou židlích, jako to například dělají různí hejtmani, kteří jsou zároveň poslanci. Nakonec i zmiňovaný Tomáš Töpfer byl snad na deseti různých místech najednou a i on bohužel drobně přispívá k zakládání nedůvěry v demokracii. Zavdává totiž možnost k podezření, že podnikatelská rizika jednoho člověka jsou kryta z veřejných peněz jen proto, že tento člověk byl nebo je ve vysoké politice.

Rozhodnutí Tomáše Töpfera být v politice bylo tedy podle vás špatné?

Nebylo by špatné v okamžiku, kdyby opustil své podnikání a šel dělat výhradně politiku, protože by chtěl něčemu dobrému pomoci. Z mého pohledu pomáhal spíš svému podnikání.

Řekl jste mu to?

Známe se čtyřicet let, ale teď se nestykáme.

A váš otec litoval, že do politiky šel?

Ano. Hlavně proto, že neměl sílu věci změnit. Já jednou přijal pozvánku do poradního sboru pro kulturu pražského primátora Béma. Už ve chvíli, kdy jsem vešel do sálu, jsem zalitoval, že jsem kývl. Bylo mi jasné, že jsem tam víceméně do počtu. Aby mi mohli říct: Vždyť jste u toho byl a mohl jste to změnit! Nemohl. Dvacet lidí bylo v podstatě na všem předem domluveno a já neměl šanci. Po dvou měsících jsme společně s majitelem Divadla Kalich Michalem Kocourkem funkce složili.

Takže, ševče, drž se svého kopyta?

Přesně tak. Tím spíš, že divadlo je pro mě nejvíc a na Jezerce je hrozně dobrá atmosféra. Pětáctičet let jsem byl v pevném angažmá, přičemž herectví je hodně nesvobodné zaměstnání: čekáte na šanci, na lidi, s nimiž si budete rozumět, na to, jestli to zajískří, a pokud to nezajískří, je to téměř promarněný život. Toužil jsem po tom, abych se postavil na vlastní nohy, hostoval jsem nejprve v různých divadlech a udělali jsme zájezdové představení. Náhodou jsem pak šel kvůli něčemu na městskou část Praha 4 a oni se mě ptali, proč se nepřihlásím do výběrového řízení na Jezerku. Pomyšlel jsem si: To víš, že jo – je to zapadlé v parku, nepříjde tam ani noha! Hned mi to vypadlo z hlavy, ale pak jsem se na městské části ocitl znovu a slyšel: Uzavíráme to výběrové řízení a od vás pořád nic nepřišlo. Šel jsem se tam podívat a z toho krásného místa se mi podlomily nohy. A věděl jsem, že tohle stojí za to risknout, i kdyby si měl člověk natlouct. Řada kolegů se mi nejdřív smála, co tam

budu dělat, a já sám se v noci probudil, venku pršelo, koukal jsem z okna a běželo mi hlavou: Panebože, takhle to bude vypadat na Jezerce! Budu tam sám v dešti, nikdo nepříjde... Obavy rozptýlili návštěvníci, kteří začali chodit hned. Zázrak. Nebo nade mnou někdo tam shora drží ochrannou ruku.

Navíc jste v souvislosti s Jezerkou dostal zpětně vzkaz od otce, že?

Česká televize kdysi v tomto sále dělala pořad Vysílá studio Jezerka. Točilo se tam, kde je dnes hlediště, a táta v jednom z těch pořadů, který jsem pak viděl na záznamu, říká, že jeho snem bylo mít divadlo. Bylo fascinující, že to říkal zrovna na tomhle místě.

A vy jste si na tomhle místě odbyl jako kluk první veřejné vystoupení.

V té době zde byl kulturní dům, kde se konala různá kulturní vystoupení. Jednomu neunikla naše škola: už nevím, co jsme hráli, já byl trpaslíkem na pasece s kytkami, táta mi z divadla půjčil vousy, po kterých jsem si šlapal, a obecenstvo se smálo. A já na jevišti poprvé uslyšel, jak se lidé baví – velice se mi to líbilo a poznal jsem, že je to magická záležitost. Bylo to krásné užtknutí.

Takovému užtknutí jste asi vzhledem k rodinnému prostředí stejně nemohl uniknout.

To je pravda a přijde mi to naprosto přirozené. Proto se nikdy nepozastavuji nad tím, že někde má nějaký truhlář potomky, co zase dělají truhlářinu.

Ani v pubertě, kdy se synové vymezují vůči otcům, jste neměl chuť říct: Kašlu na divadlo, chci být dějme tomu zrovna ten truhlář?
Ne, mě divadlo fakt bavilo.

Otec vám ho také nikdy nerozmlouval?

Ne a podle mě by to od něj bylo velmi nepoctivé. Vidím to na sobě a na svých dětech: protože mám divadlo rád, přišlo by mi neřít říkat dětem, ať ho nedělají. Naopak mi vadí, když čtu, jak kupříkladu divadelní pedagog říká, že by o své děti přerazil hůl, kdyby se dali na herectví. Říkám si potom: Panebože, jak takový člověk může někoho vést k lásce k divadlu?!

Není však svazující být nástupcem slavného hereckého rodu?

Na tohle nemyslíte. Cítíte porci zodpovědnosti, ale že by to bylo svazující, to vůbec ne.

Nebylo svazující ani to, když vás v začátcích někdo srovnával s otcem, což se asi dít muselo?

To byla nevýhoda. Veřejně jsem začal hrát někdy v patnácti a není fér, když někoho v tomto věku srovnáváte s padesátiletým hercem na vrcholu tvůrčích sil, který je ke všemu jeden z nejlepších v branži, takže i jeho vrstevníci by většinou ze srovnání vyšli špatně. Táta věděl o divadle všechno. Jenže ho kvůli tomu přestávalo ke konci života herectví bavit.

Vážně?

Myslím, že posledních deset let života to takto měl. Herectví mu přestalo být vzácné, navíc on si opravdu do sytosti užil všech jeho negativ, nepřejícnosti, závisti...

A zákazů činnosti.

Série zákazů přišla v době, kdy byl skutečně na hereckém vrcholu, o to bylo vše horší. Táta nesměl pracovat, protože se ho marně snažili donutit, aby odvolal podpis pod manifestem 2 000 slov, jehož byl jedním z padesáti prvních signatářů. Já měl v roce 1972 točit na Barrandově nějaký film, ráno pro mě přijelo auto, místo do ateliéru mě ale odvezlo k technickému řediteli Barrandova. Ten mi předložil papír a řekl, že jestli chci film točit,

Svoboda je společně se zdravím to nejvíc. I proto mám o svobodu strach. Když čtu ráno noviny, obávám se, kam směřujeme.

mám podepsat prohlášení, že se zříkám vlastního otce a že se chci přejmenovat. Odpověděl jsem, že to rozhodně udělat nechci, domů už jsem nejel autem, ale autobusem a film se natočil s jiným hercem.

Co to bylo za film?

Blbost, kravina, v té době se nějaké velké věci ani netočily. Podstatný byl ten atak sprostoty vůči člověku, kterého chtěli psychicky týrat a tím přimět k poslušnosti.

Jak tehdy otec reagoval?

Byl zoufalý, zničený, ale nemohl s tím nic dělat. Byl tu komunismus.

Otec asi musel považovat za štěstí, že se dožil sametové revoluce.

Určitě! Vždyť svoboda je společně se zdravím to nejvíc. I proto mám o svobodu strach. Když čtu ráno noviny, obávám se, kam směřujeme. Jestli náhodou nejdeme zpátky do Ruska nebo pod nějaký autoritářský režim jen proto, že díky tomu získá pár lidí výhodu. Vezměte si jen ten pocit, že neexistuje spravedlnost. Vždyť tady nebyli potrestáni ani lidé, co na svoji vlast povolali cizí vojska. A všichni víme, kdo to byl: Biřák, Jakeš a další. Jakeš je dnes spokojený důchodce a směje se, že možná znovu začínají v uvozovkách lepší časy. Co jiného lze označit za vlastizradu než to, co ti lidé udělali, ale my jsme tak benevolentní! Když

se pan prezident vyjádří, že lustrační osvědčení není nutné, čímž vlastně říká, že spolupráce s StB nevádí, tak co? Přitom to byla doba, kdy mě nutili zřeknout se vlastního táty! Pro mě to samozřejmě nepřípadalo v úvahu, ale chápete ten tlak? Bylo mi šestnáct a byl jsem šťastný, že budu hercem. Pak mi někteří lidé vyčítali, že jsem o tři roky později hrál ve filmu Kdo hledá zlaté dno.

Během vašeho povídání jsem si před pár vteřinami poznamenal na papír „Zlaté dno“, abych se na tenhle budovatelský film o stavbě elektrárny nezapomněl zeptat. Víte, že i jeho režisér Jiří Menzel o něm mluví jako o úlitbě, aby mohl dál točit...

Jiří Menzel natočil v roce 1969 Skřivánky na niti, kteří šli rovnou do trezoru, a od té doby nesměl točit. Byl to stejný způsob vydírání, jakému čelil táta. Ale nebyť toho, že natočil Kdo hledá zlaté dno, nebyly by v české kinematografii tak skvělé filmy jako Postřižiny, Slavnosti sněženek, Konec starých časů. Všichni věděli, jaké bude to Zlaté dno, nešlo s ním moc dělat, i když třeba Zdeněk Svěrák se snažil vylepšit dialogy. Když Jiří Menzel točil Ostře sledované vlaky, stál Vašek Neckář na peronu, koukal na vagon plný krásných ženských a měl co hrát. Já se v nákladní tatro koukal, jak se sype písek... Byla to prostě odporná doba a bylo by dobré si to občas připomenout.

V té současné době vás – jak jsem slyšel – rozčiluje systém rozdělování divadelních grantů.

Jeden čas jsem se zlobil, že jde o velkou nespravedlnost, o narušování rovných podmínek pro podnikání. Že je špatně, když politikovi kryjete podnikatelské riziko z veřejných peněz a běžnému podnikateli je řečeno, že si má pomoci sám. To je také jeden z důvodů, proč pravice dostala takový výprask.

Jezerka žádný grant nemá?

V tomto roce 400 tisíc od hlavního města Prahy, přitom do pražských divadel jde téměř miliarda ročně. Těch 400 tisíc nepokryje v rozpočtu Jezerky ani týden. Jsem ale rád, že nemám s granty mnoho společného, čtyři roky jsem o ně nežádal vůbec a svým způsobem mě naplňuje hrdoostí, že si dokážeme peníze na divadlo vydělat jinak. Jsem pyšný, že jsme za jedenáct let existence Jezerky neměli žádný dluh, zatímco divadla, do kterých šly za tu dobu stovky milionů, končí v červených číslech. Myslím, že až se státní zástupci začnou zajímat o financování pražských divadel, nemusí být některým lidem úplně příjemné. Ale já nechci, aby tento rozhovor vyzněl jako stížnost. Pozitivních věcí současné doby je strašně moc, dokonce většina, to jen my jsme zvyklí hodně si stěžovat a nadávat a neuvědomujeme si radosti, které nás obklopují. Možná i z toho pramení ta má obava, že si svobody málo vážíme: že neumíme poznat štěstí ve chvíli, kdy kolem nás jde.

Pojďme se tedy ještě minutku bavit o vánočním štěstí, o té vaší snídani s partou přátel, s níž začínáte Štědrý den...

V prvních letech jsme si spolu s Vlastíkem Zavřelem dávali skleničku, od té doby se společnost postupně rozrostla. Táta zase chodil na Štědrý den k Janu Werichovi na šneky a my doma trnuli, jestli přijde včas a v pořádku domů. Což se mu vždy podařilo, pouze jednou přišel kolem šesté večer a šel si lehnout. Maminka ho budila, že na něj všichni čekají, a on jí strašně vynadal, že mu neřekla, že jsou Vánoce.

I vaše snídaňová společnost se asi musí hlídat, aby nebyla do večera moc rozjařená, ne?

Ano a je to docela těžké. Většinou ale ta správná a lehká rozjařenost vydrží do večera. I když faktem je, že zlaté prasátko jsem neviděl ani nepamatuju.

filip.saiver@mfdnes.cz

INZERCE

ZOO PRAHA

ADOPTUJTE MĚ

130 ZVÍŘECÍCH SIROTKŮ
NA ADOPCI JEŠTĚ ČEKÁ

www.zoopraha.cz/adopce

...A MOŽNÁ POLETÍTE DO KENI! Čedok

LORI BALIJSKÝ